

Dekoracje na sklepieniu Kaplicy Sykstyńskiej

- [Dekoracje na sklepieniu Kaplicy Sykstyńskiej](#)

Dekoracje na sklepieniu Kaplicy Sykstyńskiej

Ważne daty

1508 – zlecenie przez Juliusza II Michałowi Aniołowi wykonania fresków dekorujących sklepienie Kaplicy Sykstyńskiej

1512 – zakończenie prac przy dekoracji fresków sklepienia Kaplicy Sykstyńskiej przez Michała Anioła

Scenariusz lekcji dla nauczyciela

Źródło: online-skills, licencja: CC0.

II. Zapoznanie z najwybitniejszymi dziełami w zakresie architektury i sztuk plastycznych.

Uczeń:

13. dokonuje opisu i analizy, w tym porównawczej, dzieł z uwzględnieniem ich cech formalnych:

c) w malarstwie i grafice: kompozycji, koloru, sposobów ukazania iluzji przestrzeni, kształtowania formy przez światło, w dziełach figuratywnych stopnia oddania rzeczywistości lub jej deformacji;

15. rozpoznaje w dziele sztuki temat i wskazuje jego źródło ikonograficzne;

16. rozpoznaje podstawowe motywy ikonograficzne, świętych chrześcijańskich, bogów greckich i alegorie wybranych pojęć na podstawie atrybutów;

18. formułuje samodzielne, logiczne wypowiedzi argumentacyjne na temat dzieł sztuki.

3. umiejscawia dzieła w czasie (wskazuje stulecie powstania dzieł sztuki dawnej, a w przypadku dzieł sztuki nowoczesnej i współczesnej datuje je z dokładnością do połowy wieku), w nielicznych przypadkach, dotyczących sztuki nowoczesnej i współczesnej, zna daty powstania dzieł lub datuje je z dokładnością jednej dekady;

17. rozróżnia podstawowe motywy ikonograficzne;

III. Zapoznanie z dorobkiem najwybitniejszych twórców dzieł architektury i sztuk plastycznych. Uczeń:

3. sytuuje twórczość artystów powszechnie uznawanych za najwybitniejszych w czasie, w którym tworzyli (z dokładnością do jednego wieku, a w przypadku twórców sztuki nowoczesnej i współczesnej – z dokładnością do połowy wieku) oraz we właściwym środowisku artystycznym;

5. na podstawie przedłożonych do analizy przykładów dzieł formułuje ogólne cechy twórczości następujących twórców: Fidiasz, Poliklet, Praksyteles, Giotto, Jan van Eyck, Hieronim Bosch, Masaccio, Sandro Botticelli, Leonardo da Vinci, Michał Anioł, Andrea Mantegna, Piero della Francesca, Rafael Santi, Giorgione, Tycjan, Jacopo Tintoretto, Pieter Bruegel Starszy, Albrecht Dürer, Hans Holbein Młodszy, Donatello, Filippo Brunelleschi, Andrea Palladio, El Greco, Caravaggio, Gianlorenzo Bernini, Francesco Borromini, Diego

Velázquez, Bartolomé Esteban Murillo, Georges de la Tour, Nicolas Poussin, Claude Lorrain, Peter Rubens, Anton van Dyck, Frans Hals, Rembrandt van Rijn, Jan Vermeer van Delft, Antoine Watteau, Jacques Louis David, Jean Auguste Dominique Ingres, Antonio Canova, Berthel Thorvaldsen, Francisco Goya, Eugène Delacroix, Caspar David Friedrich, William Turner, John Constable, Gustave Courbet, Jean François Millet, Eduard Manet, Claude Monet, Edgar Degas, August Renoir, Georges Seurat, Vincent van Gogh, Paul Gauguin, Paul Cézanne, Henri de Toulouse-Lautrec, August Rodin, Gustaw Klimt, Alfons Mucha, Antonio Gaudí, Edward Munch, Henri Matisse, Pablo Picasso, Umberto Boccioni, Wasyl Kandinsky, Piet Mondrian, Kazimierz Malewicz, Marcel Duchamp, Giorgio de Chirico, Salvador Dalí, René Magritte, Marc Chagall, Amadeo Modigliani, Jackson Pollock, Andy Warhol, Roy Lichtenstein, Claes Oldenburg, Francis Bacon, Yves Klein, Niki de Saint Phalle, Christo, Duane Hanson, Victor Vasarely, Alberto Giacometti, Constantin Brancusi, Henry Moore, Le Corbusier, Frank Lloyd Wright, oraz artystów polskich i działających w Polsce (m.in. takich jak: Wit Stwosz, Bartłomiej Berrecci, Tylman z Gameren, Dominik Merlini, Bernardo Belotto, Marceli Bacciarelli, Piotr Aigner, Piotr Michałowski, Artur Grottger, Henryk Rodakowski, Jan Matejko, Józef Chełmoński, Maksymilian i Aleksander Gierymscy, Józef Brandt, Olga Boznańska, Józef Pankiewicz, Władysław Podkowiński, Jan Stanisławski, Leon Wyczółkowski, Henryk Siemiradzki, Xawery Dunikowski, Stanisław Wyspiański, Józef Mehoffer, Jacek Malczewski, Witold Wojtkiewicz, Witkacy, Leon Chwistek i inni przedstawiciele grupy formistów, przedstawiciele grupy Rytm, kapistów i grupy „a.r.”, Tadeusz Makowski, Andrzej Wróblewski, Tadeusz Kantor, Jerzy Nowosielski, Alina Szapocznikow, Władysław Hasior, Roman Opałka, Magdalena Abakanowicz);

7. w przypadku słynnych artystów, takich jak np. Michał Anioł, Tycjan, Rembrandt, Renoir, van Gogh, Picasso – porównuje dzieła powstałe w różnych fazach ich twórczości;

8. formułuje samodzielne, logiczne wypowiedzi argumentacyjne na temat twórczości wybitnych artystów.

IV. Kształcenie w zakresie rozumienia i stosowania terminów i pojęć związanych z dziełami sztuki, ich strukturą i formą, tematyką oraz techniką wykonania. Uczeń:

2. zna terminologię związaną z opisem formy i treści dzieła malarskiego, rzeźbiarskiego i graficznego, w tym m.in. nazwy formuł ikonograficznych, słownictwo niezbędne do opisu kompozycji, kolorystyki, relacji przestrzennych i faktury dzieła;

4. rozróżnia techniki sztuk plastycznych, jak:

a) w malarstwie: enkaustyka, mozaika, witraż, fresk, tempera, malarstwo olejne, pastel, malarstwo akwarelowe, akrylowe,

6. właściwie stosuje terminy dotyczące opisu treści i formy dzieł sztuk plastycznych;

V. Zapoznanie ze zbiorami najważniejszych muzeów i kolekcji dzieł sztuki na świecie i w Polsce, a także z funkcją mecenatu artystycznego oraz jego wpływem na kształt dzieła sztuki. Uczeń:

2. zna najistotniejszych fundatorów, mecenasów i marszandów, na których zlecenie powstawały wybitne dzieła sztuki;

3. łączy dzieło z muzeum lub miejscem (kościół, pałace, galerie), w którym się ono znajduje;

4. łączy dzieło z fundatorem, mecenasem lub marszandem, dla którego powstało.

Nauczysz się

opisywać mecenat Juliusza II nad Michałem Aniołem;

określać program ikonograficzny sklepienia Kaplicy Sykstyńskiej;

opisywać freski na sklepieniu;

rozpoznawać postacie na freskach;

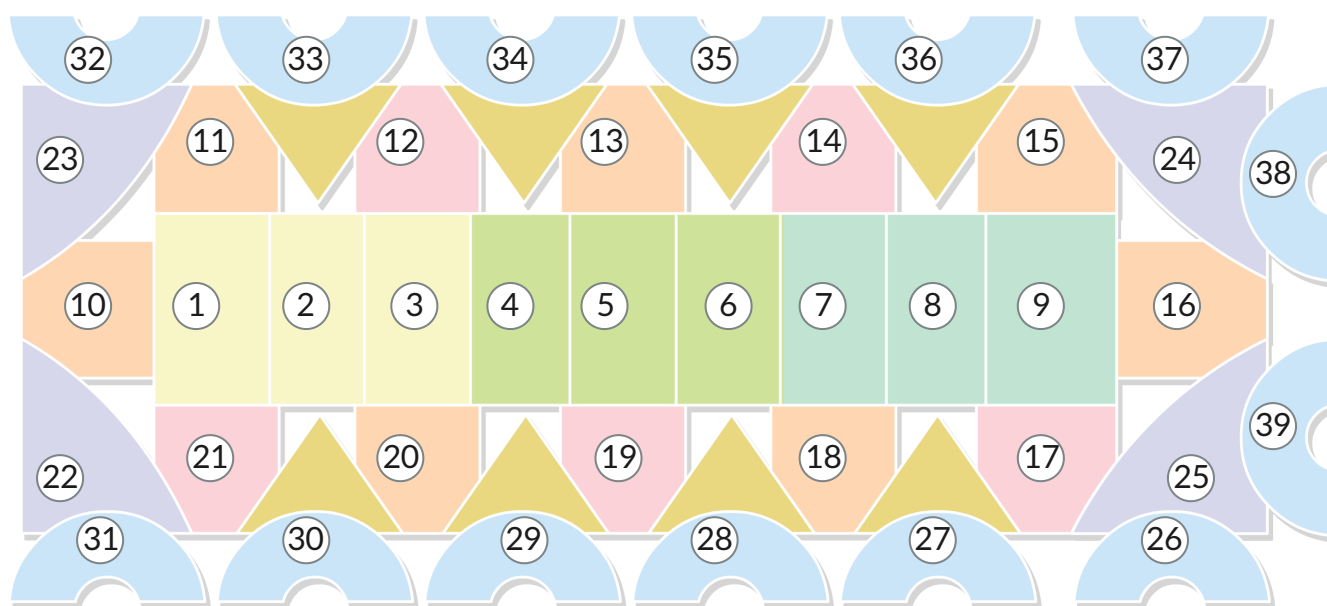
wskazywać źródło ikonograficzne scen na freskach.

Program dekoracji sklepienia Kaplicy Sykstyńskiej

W roku 1508 papież Juliusz II zlecił Michałowi Aniołowi wykonanie fresków dekorujących **sklepienie** Kaplicy Sykstyńskiej w pałacu watykańskim. Artysta pierwotnie otrzymał polecenie namalowania Dwunastu Apostołów na trójkątnych **pendentywach** podtrzymujących sufit i zasłonięcie środkowej jego części ornamentem. Przekonał jednak papieża, by dał mu wolną rękę i zaproponował inny, bardziej złożony schemat, przedstawiający Stworzenie, Upadek człowieka, proroczą obietnicę Zbawienia i genealogię Chrystusa. Plan zakładał więc dekorację reprezentującą doktryny Kościoła katolickiego.

Punktem wyjścia dla programu ideowego były Księgi Starego Testamentu, zestawione jednak z poglądami teologów i filozofów renesansowych. Buonarroti uzupełnił ten ikonograficzny program, nawiązując do istniejących już scen nowotestamentowych, znajdujących się na ścianach. Łącznikiem tym stały się postacie proroków zapowiadających przyjście Chrystusa. Do tradycji antycznej nawiązał natomiast, zamieszczając Sybille. Dzieło zostało ukończone w roku 1512.

Michał Anioł podzielił sklepienie na pięć rodzajów płaszczyzn zawierającą ponad 500 metrów powierzchnię, wypełniając całość **freskami**. Malowidła w prostokątnych polach **kolebki** odpowiadają **prześlom** – większe znajdują się między wierzchołkami **lunet**, a mniejsze pomiędzy spływami sklepienia, w którego narożnikach – pomiędzy ośmioma lunetami – znajdują się cztery trójkątne pendentywy. **Gurty** sklepienia opierają się na namalowanych **filarach**, między którymi zostały ustawione ławy, na których siedzą prorocy i sybille otoczone amorkami, tzw. putta (każdemu z pięciu proroków odpowiada jedna Sybilla). Na przedłużeniu filarów namalowanych zostało dziewięć par nagich młodzieńców (tzw. **ignudi**), oddzieleni medalionami z brązu.

1.

Oddzielenie światła od ciemności

2.

Stworzenie Słońca i Księżyca

3.

Rozdzielenie nieba i wody

4.

Stworzenie Adama

5.

Stworzenie Ewy

6.

Grzech pierworodny i wypędzenie z Raju

7.

Ofiara Noego

8.

Potop

9.

Pijany noe

10.

Prorok Jonasz

11.

Prorok Jeremiasz

12.

Sybilla Perska

13.

Prorok Ezechiel

14.

Sybilla Erytrejska

15.

Prorok Joel

16.

Prorok Zachariasz

17.

Sybilla Delficka

18.

Prorok Izajasz

19.

Sybilla Kumejska

20.

Prorok Daniel

21.

Sybilla Libijska

22.

Spizowy wąż

23.

Ukaranie Harmana

24.

Dawid i Goliat

25.

Judyta i Holofernes

26.

Azor i Sadok

27.

Joznjasz, Jechoniasz i Salatiel

28.

Ezechiasz, Manasses i Amos

29.

Asa, Jozafat i Joram

30.

Jesse, Dawid, Salomon

31.

Naasson

32.

Aminadab

33.

Salmon, Booz i Obed

34.

Roboam i Abiasz

35.

Ozjasz, Joatam i Achaz

36.

Zorobabel, Abiud i Eliakim

37.

Achim i Eliud

38.

Jakub i Józef

39.

Eleazar i Mattan

Centralne freski sklepienia

Dziewięć centralnych fresków przedstawia sceny zaczerpnięte z Księgi Rodzaju i Wyjścia. Pomiędzy [pilastrami](#) ułożone zostały naprzemiennie malowidła – mniejsze zamieszczone zostały między większymi. Trzy z nich zostały poświęcone stworzeniu świata: *Oddzielenie światła od ciemności*, *Stworzenie Słońca i Księżycy*, *Rozdzielenie nieba i wody*.

Michał Anioł Buonarroti, Centralne freski sklepienia, 1508-1512, Kaplica Sykstyńska, Watykan, wikimedia.org, CC BY 3.0

Drugą w kolejności chronologicznej sceną z centralnej części sklepienia jest *Stworzenie Słońca i Księżycy*. Przedstawia ona drugi i czwarty dzień narracji o Stworzeniu. Jest to jedno z najbardziej dynamicznych przedstawień, w którym Michał Anioł operuje mistrzowskim skrótem perspektywicznym.

“ Bóg uczynił dwa duże ciała jaśniejące: większe, aby rządziło dniem, i mniejsze, aby rządziło nocą, oraz gwiazdy. I umieścił je Bóg na sklepieniu nieba, aby świeciły nad ziemią; aby rządziły dniem i nocą i oddzielały światłość od ciemności. A widział Bóg, że były dobre. I tak upłynął wieczór i poranek – dzień czwarty.

Źródło: <http://biblia.deon.pl/rozdzial.php?id=1> (dostęp z dnia 31.03.2018)

Michał Anioł Buonarroti, „Stworzenie Słońca i Księżycy”, 1508-1512, Kaplica Sykstyńska, Watykan, pinimg.com, CC BY 3.0

Najbardziej znanym fragmentem sklepienia jest Stworzenie Adama. Obraz bliskiej ręki Boga i Adama stał się ikoną ludzkości. Scena jest zobrazowanym fragmentem z Księgi Rodzaju: *Stworzył więc Bóg człowieka na swój obraz, na obraz Boży go stworzył* (Rdz 1,27).

“ Na jednym z (...) fresków starzec (...) leci poprzez obszary niebios w otoczeniu młodych towarzyszy, a płaszcz wydyma się wokół niego jak ogromny żagiel. Znalazł tu artystyczny wyraz odwieczny mit o człowieku, czującym się panem w żywiole powietrza. Obraz ten powstał zaledwie dwadzieścia lat po „Narodziinach Wenus”, ale Michał Anioł nadał w nim człowiekowi tak wielką siłę w upartym dążeniu do

celu, jakiej Botticelli nigdy nawet nie przeczuwał. Na wzgórzu spoczywa człowiek o pięknie ukształtowanym ciele — nie jest on jeszcze żywy, jeszcze nie wstąpiła weń dusza. Starzec dotyka ręką jego palca: obie postaci jakby nagle przeniknął prąd elektryczny, drganiem tej fali łączy się wzlatujący Bóg Ojciec z człowiekiem, którego stworzył. Pierwiastek ludzki, który w średniowieczu i u Giotto ujawniał się li tylko w miłości i pokorze, tutaj znajduje wyraz w dumnym pięknie ciała ludzkiego. Poglądy Michała Anioła na człowieczeństwo opierały się na zasadach wczesnego renesansu. W XV wieku był jednak jeszcze potrzebny jakiś pretekst, by ukazywać ludzką nagość — podczas gdy Buonarroti, podobnie jak starożytni, widział w niej po prostu naturalny stan człowieka. Także i w malarstwie ujawnia się kunszt rzeźbiarski Michała Anioła: barwa miała dla niego znaczenie jedynie drugorzędne, wypowiadał się przede wszystkim plastyką form i linii. Zwłaszcza w rysunkach stosował nader oszczędne środki wyrazu. Leonarda interesowały ludzkie afekty, ukazywał wzruszenia w całej ich złożonej różnorodności. Michała Anioła natomiast w postawie ciała i w gestach pociągało przede wszystkim objawienie moralnych sił człowieka, jego woli i namiętności.

Źródło: M. W. Alpatow, Historia sztuki. Renesans i barok, t. 3, Arkady, Warszawa 1964, s. 52-53

Michał Anioł Buonarroti, „Stworzenie Adama”, 1508-1512, Kaplica Sykstyńska, Watykan, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Michelangelo_-_The_Creation_of_Adam.jpg), domena publiczna

Stworzenie Ewy uzupełnia scenę, w której Bóg stwarza Adama. Powołanie do życia pierwszej kobiety zostało opisane w Księdze Rodzaju:

“ Wtedy to Pan sprawił, że mężczyzna pogrążył się w głębokim śnie, i gdy spał wyjął jedno z jego żeber, a miejsce to zapełnił ciałem. Po czym Pan Bóg z żebra, które wyjął z mężczyzny, zbudował niewiastę. A gdy ją przyprowadził do mężczyzny, mężczyzna powiedział: „Ta

dopiero jest kością z moich kości i ciałem z mego ciała! Ta będzie się zwała niewiastą, bo ta z mężczyzny została wzięta.

Źródło: <http://biblia.deon.pl/rozdzial.php?id=2> (dostęp z dnia 31.30.2018)

Michał Anioł Buonarotti, „Stworzenie Ewy”, 1508-1512, Kaplica Sykstyńska, Watykan, wikimedia.org, domena publiczna

W szóstej kwaterze zawarte są dwie sceny odnoszące się do upadku Adama i Ewy: Grzech pierworodny z kuszeniem i zerwaniem owocu z zakazanego drzewa oraz Wygnanie z Raju. Paleta barw zyskała na intensywności, stała się bardziej zdecydowana. W wygnaniu Michał Anioł nawiązał do fresku Masaccia.

6 Wtedy niewiasta spostrzegła, że drzewo to ma owoce dobre do jedzenia, że jest ono rozkoszą dla oczu i że owoce tego drzewa nadają się do zdobycia wiedzy. Zerwała zatem z niego owoc, skosztowała i dała swemu mężowi, który był z nią: a on zjadł. 7 A wtedy otworzyły się im obojgu oczy i poznali, że są nadzy (...).

Po czym Pan Bóg rzekł: «Oto człowiek stał się taki jak My: zna dobro i zło; niechaj teraz nie wyciągnie przypadkiem ręki, aby zerwać owoc także z drzewa życia, zjeść go i żyć na wieki». 23 Dlatego Pan Bóg wydalil go z ogrodu Eden, aby uprawiał tę ziemię, z której został wzięty.

Źródło: <http://biblia.deon.pl/rozdzial.php?id=3>

Michał Anioł Buonarotti, „Grzech pierworodny” (po lewej) i „Wygnanie z Raju” (po prawej), 1508-1512, Kaplica Sykstyńska, Watykan, wikimedia.org, domena publiczna

Podobnie jak w przypadku pierwszej sekwencji obrazów, trzy panele dotyczące Noego, zaczerpnięte z Księgi Rodzaju (od szóstego do dziewiątego rozdziału), nie posiadają chronologii. W pierwszej scenie pokazano ofiarę owcy. Obraz ten przedstawia ofiarę dokonaną przez rodzinę Noego po ich bezpiecznym uwolnieniu z *Wielkiego Potopu*, który zniszczył resztę ludzkości. Malując Potop Michał Anioł chciał oddać tragedię przeżywaną przez mężczyzn i kobiety, których Bóg skazał na zagładę. Ostatnia scena to historia pijaństwa Noego, opowiada historię patriarchy i jego synów. Ocaleni z Potopu: Noe, Sem, Cham i Jafer opuszczają arkę, a potomkowie ich zaludniają ziemię. Te trzy obrazy są poświadczeniem odejścia od idealnego obrazu człowieka, stworzonego przez Boga.

“(Ziemia została skażona w oczach Boga. Gdy Bóg widział, iż ziemia jest skażona, że wszyscy ludzie postępują na ziemi niegodziwie, rzekł do Noego:

„Postanowiłem położyć kres istnieniu wszystkich ludzi, bo ziemia jest pełna wykroczeń przeciw mnie; zatem zniszczę ich wraz z ziemią. Ty zaś zbuduj sobie arkę z drzewa żywicznego, uczyni w arce przegrody i powlec z ją smołą wewnątrz i zewnątrz. A oto, jak masz ją wykonać: długość arki – trzysta łokci, pięćdziesiąt łokci – jej szerokość i wysokość jej – trzydzieści łokci. Nakrycie arki, przepuszczające światło, sporządzisz na łokieć wysokie i zrobisz wejście do arki w jej bocznej ścianie; uczyni przegrody: dolną, drugą i trzecią. Ja zaś sprowadzę na ziemię potop, aby zniszczyć wszelką istotę pod niebem, w której jest tchnienie życia; wszystko, co istnieje na ziemi, wyginie, ale z tobą zawrę przymierze. Wejdz przeto do arki z synami twymi, z żoną i z żonami twych synów. Spośród wszystkich istot żyjących wprowadź do arki po parze, samca i samicę, aby ocalały wraz z tobą od zagłady. 20 Z każdego gatunku ptactwa, bydła i zwierząt pełzających po ziemi po parze; niechaj wejdą do ciebie, aby nie wyginęły. A ty nabierz sobie wszelkiej żywności – wszystkiego, co nadaje się do jedzenia – i zgromadź u siebie, aby była na pokarm dla ciebie i na paszę dla zwierząt”.

Źródło: <http://biblia.deon.pl/rozdzial.php?id=6> (dostęp z dnia 31.03.2018)

Michał Anioł Buonarroti, „Ofiara Noego”, 1508-1512, Kaplica Sykstyńska, Watykan, pinimg.com, CC BY 3.0

Sybille i żydowscy prorocy na sklepieniu sklepienia

Po obu stronach malowideł na sklepieniu znajdują się postacie Sybilli i żydowskich proroków – dwanaście postaci, zapowiadających przyjście Chrystusa. Siedmiu mężczyzn to prorocy Izraela, kobiety natomiast reprezentują świat klasyczny. Prorok Jonasz jest umieszczony nad ołtarzem, a Zachariasz – na przeciwnym końcu, nad głównymi drzwiami kaplicy. Pozostałe męskie i żeńskie postacie przedstawione są naprzemiennie. Prorocy posiadają zindywidualizowane twarze, wyrażające różne stany, np. zamyślenie lub zdziwienie. Wśród Sybilli znajdują się przedstawienia starych kobiet (Sybilla Kumejska i Sybilla Perska) oraz uosobień piękna i młodości, np. Sybilla Delficka lub Libijska. Wszystkie postacie oddzielone są od siebie wykonanymi w technice trompe l'oeil pilastrami, na których przedstawione są tzw. ignudi i putta: dwudziestu nagich młodzieńców siedzi na imitacjach [gzymsów](#).

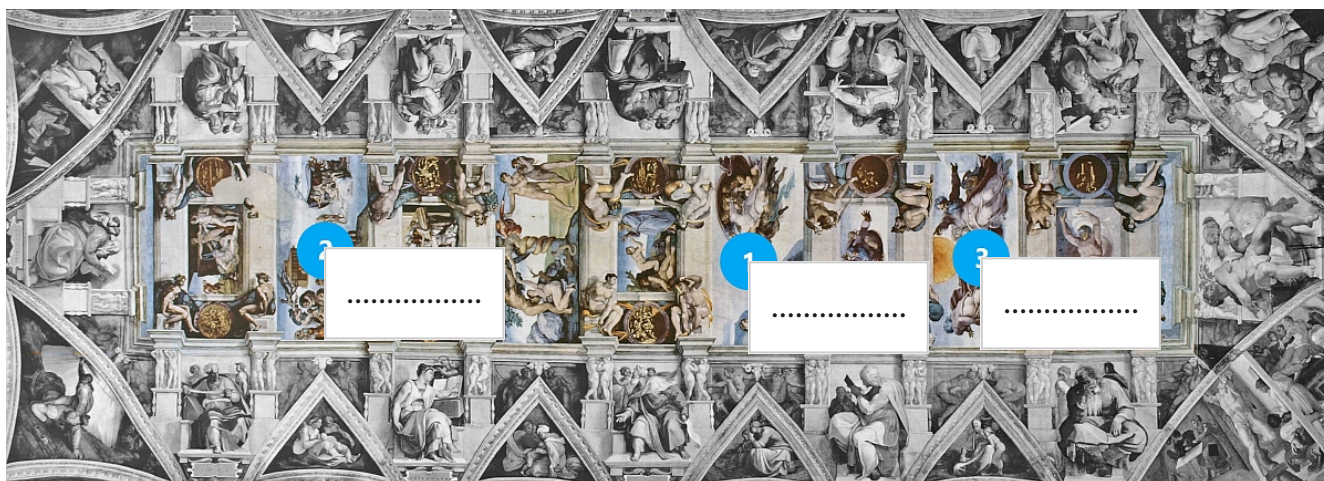

Michał Anioł Buonarroti, „Jeremiasz, 1508-1512, Kaplica Sykstyńska, Watykan, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Michelangelo_-_Jeremiah_-_WGA01289.jpg), domena publiczna

Zadania

Ćwiczenie 1

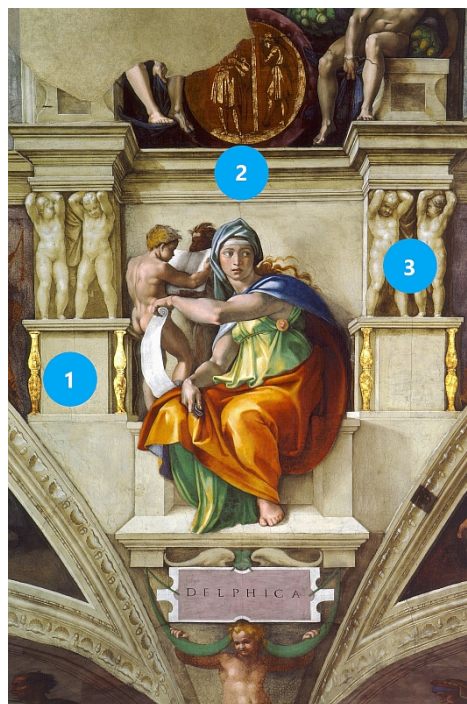
Nazwij wskazane sceny ze sklepienia Kaplicy Sykstyńskiej.

Ćwiczenie 2

Rozpoznaj detale architektoniczne namalowane we fresku.

Cokół, Putto, Gzyms, pilaster

Ćwiczenie 3

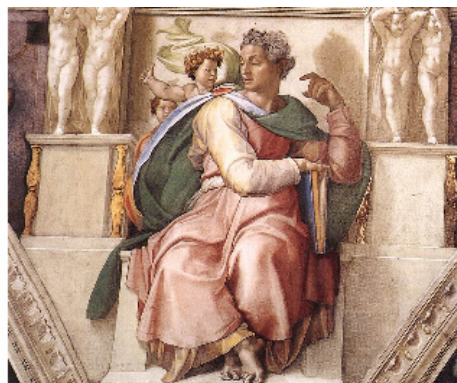
Uzupełnij tekst. W puste miejsca wpisz brakujące wyrazy:

W roku 1508 papież zlecił Michałowi Aniołowi wykonanie fresków dekorujących sklepienie Kaplicy w pałacu watykańskim. Artysta pierwotnie otrzymał polecenie namalowania Dwunastu na trójkątnych podtrzymujących sufit i zasłonięcie środkowej części sufitu ornamentem. Przekonał jednak papieża, by dał mu wolną rękę i zaproponował inny i bardziej złożony schemat, przedstawiający Stworzenie, Upadek człowieka, proroczą obietnicę zbawienia i genealogię Chrystusa. Plan zakładał więc dekorację reprezentującą doktryny Kościoła katolickiego. Punktem wyjścia dla programu ideowego były Księgi Testamentu.

Źródło: online-skills.

Ćwiczenie 4

Rozpoznaj postacie proroków. W puste pola wpisz ich imiona.

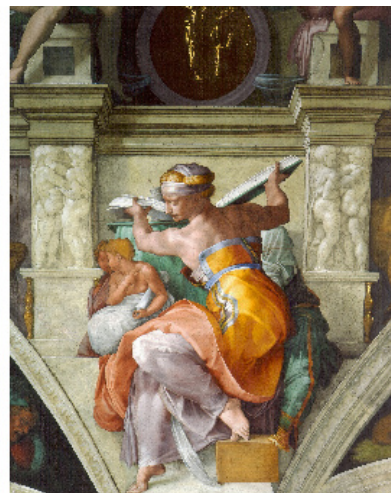
.....

.....

.....

Ćwiczenie 5

Rozpoznaj Sybille. W puste pola wpisz ich przydomki.

.....

.....

.....

Ćwiczenie 6

Nazwij dwa przedstawienia ikonograficzne, ukazane we fresku.

.....

.....

Ćwiczenie 7

Podaj dwa źródła centralnych scen sklepienia.

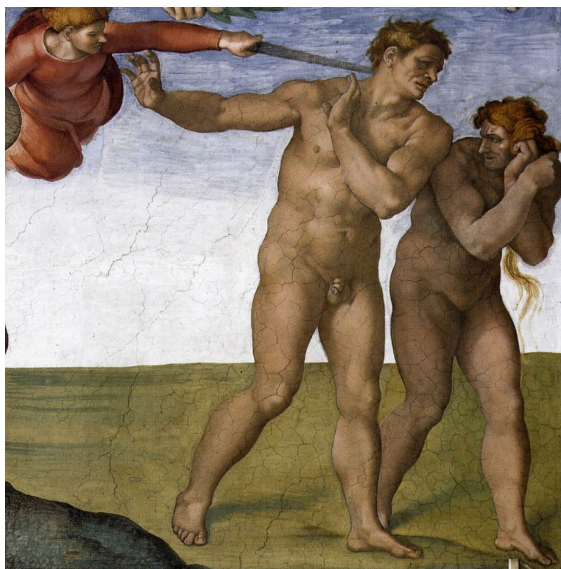
Księga

Księga

Źródło: online-skills.

Polecenie 1

Porównaj dwa przedstawienia sceny *Wygnania z Raju* Michała Anioła i Masaccia. Wskaż różnice i podobieństwa w sposobie ukazania tematu.

Michał Anioł Buonarroti, „Wygnanie z Raju”, 1508-1512, Kaplica Sykstyńska, Watykan, regnum.ru, CC BY 3.0

Masaccio, „Wygnanie z Raju”, Kaplica Brancaccich, Santa Maria del Carmine, Florencja, Włochy, wikimedia.org, domena publiczna

Słownik pojęć

Filar

pionowa podpora, najczęściej wolno stojąca, pełniąca podobną funkcję jak kolumna (może mieć również bazę, głowicę, nasadnik), o przekroju wielobocznym, z kamienia, cegły, betonu itp.

Fresk

(wł. fresco *świeży*), *al fresco*, *buon fresco*, malarska technika malarstwa ściennego, polegająca na malowaniu na mokrym tynku (pokrytym kilkoma warstwami zaprawy)

farbami z pigmentów odpornych na alkaliczne działanie wapna, rozprowadzonymi wodą deszczową; także malowidło wykonane tą techniką.

Gurt

płaski, konstrukcyjny łuk podsklepienny z cegły lub kamienia wzmacniający sklepienie.

Gzyms

poziomy, zwykle profilowany pas wysunięty przed lico muru.

Ignudi

wł. nagi, obnażony.

Kolebka

sklepienie kolebkowe; sklepienie mające kształt połowy powierzchni bocznej walca.

Luneta

małe sklepienie wcięte w sklepienie główne (przeważnie kolebkowe) poprzecznie do jego osi (powstaje w ten sposób sklepienie kolebkowe z lunetami); luneta obejmuje na ogół otwór okienny lub drzwiowy.

Pendentyw

rodzaj wysklepka w kształcie trójkąta sferycznego umożliwiający przejście od kwadratu podbudowy kopuły do jej kolistej podstawy.

Pilaster

płaski filar przyścienny, nieznacznie wysunięty przed lico ściany, pełniący funkcję podpory i dekoracyjnego rozczłonkowania muru.

Przęsło

powtarzający się człon konstrukcji przestrzennej, zawarty między sąsiadującymi z sobą podporami; liczbą przęseł określa się długość budowli lub jej części (np. trójprzęsłowa nawa); 2) wyodrębniona powtarzanymi elementami podziału pionowego część elewacji (przęsło ścienne); 3) w przypadku sklepienia pole wydzielone gurtami lub żebrami.

Putto

motyw dekoracyjny, przedstawiający małego, nagiego, pulchnego chłopca.

Sklepienie

konstrukcja budowlana w kształcie łuku, zamykająca od góry przestrzeń budynku.

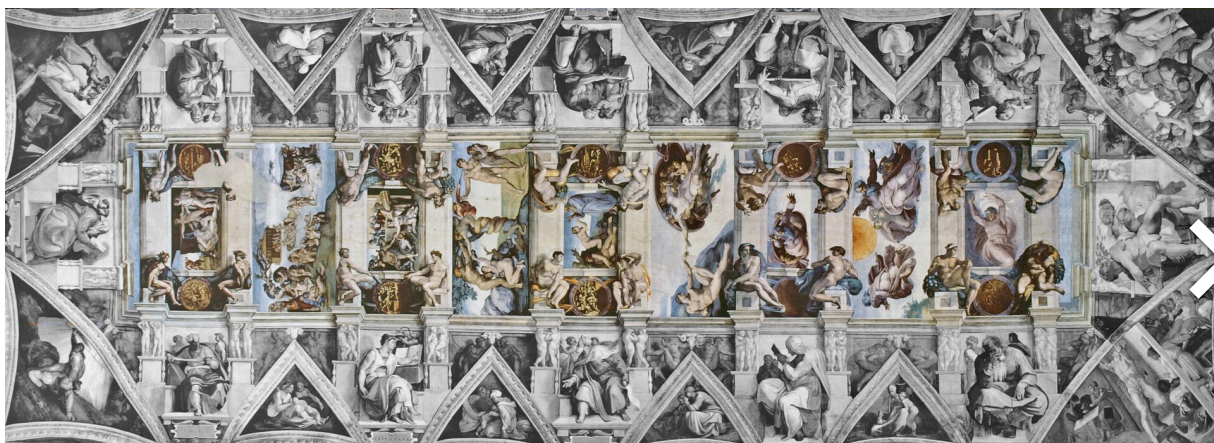
Trompe l'oeil

rodzaj iluzjonistycznego ujęcia przedstawianego motywu, wywołujący u widza wrażenie, że ma przed sobą rzeczywiste, trójwymiarowe przedmioty.

Słownik pojęć został opracowany na podstawie:

encyklopedia.pwn.pl

Galeria dzieł sztuki

Michał Anioł Buonarroti, Centralne freski sklepienia, 1508-1512, Kaplica Sykstyńska, Watykan, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Michelangelo_-_The_Creation_of_Adam.jpg), CC BY 3.0

Bibliografia

A. Bochnak, *Historia sztuki nowożytnej*, s. 74, PWN, Warszawa 1981

H. Honour, J. Fleming, *Historia sztuki świata*, Arkady, Warszawa 2006

Wielcy Malarze, ich życie, inspiracje i dzieło. Michał Anioł, nr 36, Gazeta Wyborcza 1999

Wielka Kolekcja Sławnych Malarzy. Michał Anioł, nr 2, Oxford Educational, 2008